

Grzegorz Mazurkiewicz
Bogna Halska-Pionka
Jakub Kołodziejczyk
Joanna Kołodziejczyk
Joanna Kotlarz
Joanna Trzópek-Paszkiewicz
Roksana Ulatowska

EDUKACJA W CZASACH NIEPEWNOŚCI

POLITYKA EDUKACYJNA
JAKO ODPOWIEDŹ

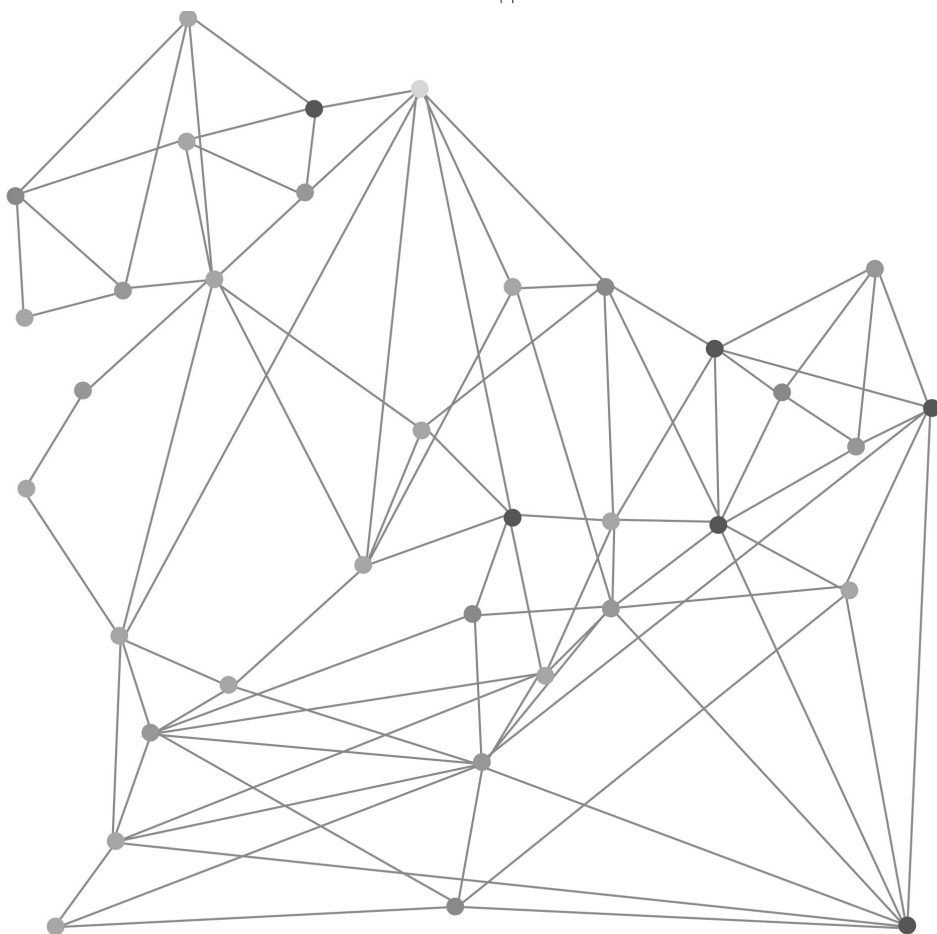
EDUKACJA W CZASACH NIEPEWNOŚCI

**POLITYKA EDUKACYJNA
JAKO ODPOWIEDŹ**

**Grzegorz Mazurkiewicz
Bogna Halska-Pionka
Jakub Kołodziejczyk
Joanna Kołodziejczyk
Joanna Kotlarz
Joanna Trzópek-Paszkiewicz
Roksana Ulatowska**

EDUKACJA W CZASACH NIEPEWNOŚCI

**POLITYKA EDUKACYJNA
JAKO ODPOWIEDŹ**

**WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA**

Kraków 2025

Grzegorz Mazurkiewicz
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0002-8910-5604>
✉ grzegorz.mazurkiewicz@uj.edu.pl

Bogna Halska-Pionka
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0003-4818-4884>
✉ bogna.halska-pionka@uj.edu.pl

Jakub Kołodziejczyk
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0002-6411-3720>
✉ jakub.kolodziejczyk@uj.edu.pl

Joanna Kołodziejczyk
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0002-7456-9369>
✉ joanna.1.kolodziejczyk@uj.edu.pl

Joanna Kotlarz
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0003-4793-7848>
✉ joanna.kotlarz@uj.edu.pl

Joanna Trzópek-Paszkiewicz
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0003-1869-1885>
✉ j.trzopek@uj.edu.pl

Roksana Ulatowska
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0003-3199-483X>
✉ roksana.ulatowska@uj.edu.pl

© Copyright by Grzegorz Mazurkiewicz, Bogna Halska-Pionka, Jakub Kołodziejczyk, Joanna Kołodziejczyk, Joanna Kotlarz, Joanna Trzópek-Paszkiewicz, Roksana Ulatowska and Księgarnia Akademicka, 2025

Recenzent
Prof. dr hab. Henryk Mizerek

Opracowanie redakcyjne
Weronika Lachowicz

Projekt okładki
Paweł Sepielak

ISBN 978-83-8368-349-2 (druk)
ISBN 978-83-8368-435-2 (PDF)
<https://doi.org/10.12797/9788383684352>

Badania opisane w książce były możliwe dzięki grantowi od Spencer Foundation (#Spencer reference number 202300281). Wyrażone poglądy są poglądami autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Spencer Foundation.

The research reported in the book was made possible by a grant from the Spencer Foundation (#Spencer reference number 202300281). The views expressed are those of the authors and do not necessarily reflect the views of the Spencer Foundation.

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	9
Rozdział 1. Wyzwania współczesnego świata. Konteksty polityczne, społeczne i kulturowe	13
1.1. Edukacja a polityka edukacyjna	13
1.2. Polityka edukacyjna	15
1.3. Współczesne wyzwania	18
1.3.1. Demokracja w szkole	20
1.3.2. Różnorodność kulturowa	22
1.3.3. Nierówności edukacyjne w polityce edukacyjnej	24
1.3.4. Inkluzja społeczna	27
1.3.5. Kryzys migracyjny – wojna i uchodźcy	29
1.3.6. Nowe technologie w szkole	33
1.3.7. Zdrowie publiczne	38
1.3.8. Kryzys środowiska i zrównoważony rozwój	42
1.4. Podsumowanie	45
Rozdział 2. Metodologia badań	47
2.1. Cele badań	47
2.2. Logika badania i zakres danych	48
2.3. Analiza danych zastanych	49
2.4. Realizacja wywiadów grupowych	50
2.5. Realizacja wywiadów indywidualnych	50
2.6. Przebieg analizy danych uzyskanych na wszystkich etapach badania	51
2.6.1. Analiza dokumentów	51

2.6.2. Analiza wywiadów grupowych i indywidualnych	55
2.6.3. Analiza sytuacyjna	56
2.7. Podsumowanie	57
Rozdział 3. Wyzwania współczesnego świata. Analiza danych zastanych	59
3.1. Demokracja	60
3.2. Równość szans	64
3.3. Inkluzja	69
3.4. Różnorodność kulturowa	74
3.5. Zdrowie	75
3.6. Nowe technologie w szkole	79
3.7. Wojna i uchodźcy	82
3.8. Świadomość ekologiczna i katastrofa klimatyczna	83
3.9. Podsumowanie	83
Rozdział 4. Postrzeganie współczesnych wyzwań przez dyrektorów	95
4.1. Wprowadzenie	95
4.2. Analiza danych z wywiadów grupowych z dyrektorami	96
4.2.1. Demokracja	96
4.2.2. Zdrowie	101
4.2.3. Nowe technologie	107
4.2.4. Wojna i uchodźcy	110
4.2.5. Wyzwania związane z klimatem i środowiskiem	116
4.2.6. Podsumowanie	119
4.3. Analiza danych z wywiadów indywidualnych z ekspertami	121
4.3.1. Demokracja	121
4.3.2. Zdrowie	123
4.3.3. Wyzwania związane z klimatem i środowiskiem	128
4.3.4. Wojna i uchodźcy	131
4.3.5. Nowe technologie	134
4.3.6. Podsumowanie	135
Rozdział 5. Dyrektorzy szkół i placówek wobec polityki edukacyjnej	141
5.1. Wprowadzenie	141
5.2. Partycypacja w tworzeniu polityki edukacyjnej	144
5.2.1. Partycypacja. Refleksja pierwsza: ignorowani dyrektorzy	144
5.2.2. Partycypacja. Refleksja druga: indywidualne strategie	147
5.2.3. Partycypacja. Refleksja trzecia: częściowo zaangażowani	151

5.3. Gotowość systemu	152
5.3.1. Ogólna ocena gotowości	152
5.3.2. Działania	154
5.3.3. Dane w podejmowaniu decyzji	156
5.3.4. Uczestnictwo w tworzeniu polityki jako czynnik gotowości ..	157
5.3.5. Czynniki utrudniające responsywność wobec wyzwań współczesności	159
5.4. Zmiany niezbędne dla podniesienia sprawności systemu	165
5.4.1. Priorytety i uwolnienie polityki od kalendarza	166
5.4.2. Strategia	167
5.4.3. Sposób obsadzania stanowisk	168
5.4.4. Autonomia	169
5.4.5. Systemowe wsparcie	170
5.4.6. Treści nauczania	173
5.5. Wywiady indywidualne – aspekty dotyczące partycypacji	175
5.5.1. Narzędzia i formy uczestnictwa w polityce edukacyjnej	175
5.5.2. System wsparcia dyrektorów	179
5.5.3. Wielogłos i brak kontynuacji	179
5.5.4. Dyrektorzy – niewykorzystany potencjał i brak wiary we własne możliwości	181
5.5.5. Patologia systemu tworzenia polityki – ten ma wpływ, kto ma znajomości	183
5.6. Wywiady indywidualne – aspekty dotyczące dojrzałości	185
5.6.1. Przygotowanie polskiego systemu edukacyjnego na wyzwania współczesności	185
5.6.2. Dojrzałość systemu zależy od ludzi	187
5.6.3. Zmiany i mody w polityce edukacyjnej	188
5.6.4. Przeciążenie systemu	189
5.7. Podsumowanie	193
Rozdział 6. Kompetencje. Jak kształtować szkołę gotową na przyszłość? ..	195
6.1. Wprowadzenie	195
6.2. Kompetencje przywódców edukacyjnych	196
6.2.1. Umiejętności zarządcze jako kluczowe umiejętności przywódców edukacyjnych	197
6.2.2. Kompetencje społeczne	197
6.2.3. Kompetencje przywódców edukacyjnych w czasach niepewności	199
6.3. Kompetencje uczniowskie	202

6.4. Kompetencje decydentów politycznych	208
6.5. Podsumowanie	210
Rozdział 7. Wnioski i rekomendacje	213
7.1. Wprowadzenie	213
7.2. Dojrzałość systemu edukacyjnego	216
7.2.1. Rozpoznanie i definiowanie wyzwań	218
7.2.2. Sposób podejmowania decyzji (partycypacyjność)	220
7.2.3. Uwzględnianie danych w podejmowaniu decyzji	220
7.3. Gorące tematy – <i>hot issues</i>	221
7.3.1. Fasadowa demokracja	223
7.3.2. Nowe technologie	224
7.3.3. Zdrowie psychiczne	224
7.4. Chochoły polityki edukacyjnej	226
7.4.1. Autonomia	227
7.4.2. Profesjonalizm w ministerstwie	228
7.5. Mielizny polityki edukacyjnej	229
7.5.1. Brak współpracy i komunikacji w systemie	229
7.5.2. Brak wizji i strategii	231
7.6. Nadzieje i rekomendacje	233
7.7. <i>Post scriptum</i> : uwagi do metodologii i kierunki przyszłych badań ..	235
Bibliografia	239
Wykaz materiału ilustracyjnego	255
Streszczenie	257
Summary	259
Indeks osobowy	261
Biogramy autorów	263

WPROWADZENIE

Od dłuższego czasu w przestrzeni publicznej pojawiają się postulaty przeprowadzenia gruntownej reformy systemu edukacji. Obecnie potrzeba ta staje się szczególnie pilna, głównie ze względu na rosnącą niepewność co do możliwości poradzenia sobie z dzisiejszymi i przyszłymi wyzwaniami. Coraz częściej podkreśla się znaczenie tak zwanych kompetencji przyszłości, tj. umiejętności, które na razie nie mieszczą się w ramach obowiązujących modeli kształcenia, a które, jak się spodziewamy, będą kluczowe dla wykonywania zawodów przyszłości oraz aktywnego, świadomego uczestnictwa w dynamicznie zmieniającym się świecie społecznym i technologicznym.

W najczęściej przytaczanych uzasadnieniach wskazuje się na zmieniające się potrzeby rynku pracy, w tym rosnącą rolę automatyzacji oraz sztucznej inteligencji, które redefiniują tradycyjne relacje między człowiekiem a technologią. Równocześnie pojawiają się argumenty odnoszące się do dobrostanu psychicznego i społecznego uczniów. Coraz wyraźniej dostrzega się, że obowiązujące struktury i praktyki edukacyjne mogą przyczyniać się do narastania problemów natury emocjonalnej, pogłębiania alienacji oraz deficytów w zakresie kompetencji społecznych. A zatem proponowane zmiany powinny obejmować nie tylko zakres i charakter przekazywanych treści, ale również stosowane metody dydaktyczne, a także rozwiązania organizacyjne i strukturalne, kształtujące codzienne funkcjonowanie instytucji edukacyjnych. Wszystko to powinno uwzględniać trudny kontekst współczesnego świata.

Żyjemy w społeczeństwach wysokiego ryzyka, na co wskazał jeszcze w XX wieku Ulrich Beck (2012). Przez ostatnie lata ryzyko zmieniło się w poważne zagrożenie naszej egzystencji. Wymieniane jednym tchem zmiany klimatyczne i globalne ocieplenie, wymieranie gatunków, kryzys energetyczny, eksplozja sztucznej inteligencji, różne wirusy, wojna, konflikty polityczne, kulturowe i terroryzm, zmiany demograficzne, kryzys demokracji, olbrzymie

nierówności społeczne i wiele innych wzbudzają lęk, niepewność i poczucie dyskomfortu, zarówno gdy myślimy o bliższej, jak i dalszej przyszłości. Jeszcze nie tak dawno zwykliśmy patrzeć z nadzieją na to, co robią rządy czy międzynarodowe organizacje; dzisiaj to zaufanie erodowało. Nie wynaleźliśmy jednak dotąd niczego lepszego od rządów biorących odpowiedzialność za sektor publiczny: bezpieczeństwo, edukację, zdrowie. Bez rządowej działalności w zakresie tworzenia i wprowadzania (w tym finansowania) polityk publicznych te usługi stają się deficytowe, niedostępne i drogie.

Do niedawna to polityki publiczne pozwalały nam nakreślać i realizować ambitne cele i, między innymi, ratować ludzkie życie, umożliwiać dostęp do edukacji, gwarantować równość wobec prawa i indywidualną wolność. Znamy wiele przykładów imponujących osiągnięć polityk publicznych, takich jak odbudowa świata po II wojnie światowej, wprowadzenie powszechnej opieki zdrowotnej i systemów edukacyjnych czy olbrzymie projekty infrastrukturalne i rozwój miast. Dzisiaj nasze cele stają się jeszcze bardziej ambitne i znacznie trudniejsze do osiągnięcia, jak w przypadku dbałości o środowisko naturalne czy o równość w zróżnicowanym kulturowo i ekonomicznie globalnym społeczeństwie. Warto pamiętać, że mechanizmy osiągania tych celów, czyli polityki publiczne i nasze współdziałanie dla ich skutecznego wprowadzania, to cywilizacyjny dorobek ludzkości. To rezultat procesu refleksji nad rzeczywistością, efekt myślenia o możliwych rozwiązaniach problemów, z którymi się spotykaliśmy na przestrzeni dziejów, oraz efektywnej komunikacji, toczonej z szacunkiem dla innych, choć często trudnej i bolesnej. Polityki publiczne zmieniły świat społeczny, choć czasami wprowadzały błędne rozwiązania o koszmarnych konsekwencjach (Boin, Lodge 2024).

Konieczność radzenia sobie ze współczesnymi wyzwaniami sprawia, że coraz pilniejsze są zmiany zarówno w strukturach i instytucjach społecznych, jak i systemach edukacyjnych. Zagrożenia, o których mowa, takie jak kryzys klimatyczno-ekologiczny, pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie albo kryzys demokracji, ale też wiele innych, wymagają nowej interpretacji celów edukacyjnych, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w politykach oświatowych oraz sposobach ich realizacji. Zrozumienie tych zagadnień przez osoby pełniące funkcje przywódców edukacyjnych jest kluczowe, ponieważ to ich obowiązkiem powinno być tworzenie i realizacja sensownych polityk, wymagających trudnych wyborów dotyczących aktualnych priorytetów i stawiania sobie pytań: czy koncentrować się na działaniach podejmowanych w obrębie placówek edukacyjnych, a jeśli tak, to na jakich, czy może spojrzeć szerzej na otaczający nas świat i myśleć systemowo, proponując zmiany w zakresie filozofii działania, stosowanych metod albo struktury oświaty.

Niniejsza publikacja stanowi podsumowanie badań zrealizowanych w ramach projektu „Investigating Educational Policy-Making and its Responsiveness to Challenges in the World. A Qualitative Research Study in Four Transitioning Contexts: Georgia (USA), Poland, Czech Republic, and Wales”, finansowanego ze środków Spencer Foundation.

Celem projektu była analiza polityk edukacyjnych oraz identyfikacja problemów i braków w polityce edukacyjnej w polskim oraz międzynarodowym kontekście, definiowanym jako dynamicznie zmieniające się środowisko ekonomiczne, demograficzne i polityczne (Winders, Smith 2019; Jakubowski 2020; Antal et al. 2021; McLachlan, Norman 2021), aby zrozumieć, w jakim stopniu polityki edukacyjne wspierają (lub nie) działania szkół podejmowane w ramach radzenia sobie ze współczesnymi wyzwaniami. Celem pierwszego etapu badań było zebranie i analiza dokumentów dotyczących polityk edukacyjnych w Polsce, celem etapu drugiego – zebranie i analiza opinii przywódców edukacyjnych (dyrektorów i wicedyrektorów różnego rodzaju placówek oświatowych) podczas wywiadów fokusowych, a celem etapu trzeciego – poznanie perspektywy ekspertów, badaczy i aktywistów, co było możliwe dzięki wywiadam indywidualnym.

Cele całego projektu badawczego realizowane były na podstawie pięciu głównych pytań badawczych:

1. W jaki sposób przywódcy edukacyjni postrzegają najważniejsze wyzwania współczesności: wojnę i uchodźców, kryzys klimatyczny, różnorodność kulturową, technologię, zdrowie, problemy środowiskowe, nierówności oraz kryzys demokracji?
2. Jakie kompetencje – w kontekście tych wyzwań – politycy i przywódcy edukacyjni uznają za najważniejsze dla siebie, innych przywódców edukacyjnych oraz uczniów i uczennic w szkołach?
3. W jaki sposób te wyzwania są omawiane i identyfikowane w dokumentach polityki edukacyjnej, raportach i procesach na poziomie regionalnym i krajowym w czterech kontekstach (Georgia (USA), Polska, Czechy, Walia)?
4. Czego się można dowiedzieć z dokumentów dotyczących polityki edukacyjnej i od osób zarządzających oświatą na temat gotowości systemu do wspierania działań umożliwiających reagowanie na współczesne wyzwania?
5. Jaki jest poziom gotowości systemu kształtowania polityki edukacyjnej do wspierania społeczeństw w przygotowaniu się do działania w realiach wyzwań, którym muszą stawić czoła uczniowie i uczennice, nauczyciele i nauczycielki oraz całe społeczeństwa?

Aby przeanalizować skuteczność polityk edukacyjnych we wspieraniu systemów edukacyjnych i szkół w radzeniu sobie z wyzwaniami współczesności, przeprowadzono przegląd współczesnych wyzwań cywilizacyjnych i edukacyjnych, na podstawie którego wybrano następujące wyzwania: kryzys i konieczność restauracji demokracji, niepokojący stan środowiska naturalnego i kryzys klimatyczny, pogarszające się zdrowie ludzi – fizyczne oraz psychiczne i społeczne, toczące się wojny oraz problem masowych migracji i uchodźców, niekontrolowany rozwój technologii – różnych metod i narzędzi zmieniających nasz świat, poszerzających obszary innowacji, ale też przynoszących nieznanе dotąd zagrożenia czy zadania (np. dbanie o cyberbezpieczeństwo). Każdy ze wspomnianych problemów jest tak zwanym problemem nikczemnym (*wicked problem*), „amorficznym, kontekstowo społecznym i nasyconym niepewnością, dwuznacznością i sprzecznościami” (Jordan, Kleinsasser, Roe 2014: 419 – tłum. własne).

W tej publikacji prezentujemy wyniki przeprowadzonej analizy dokumentów polityki edukacyjnej w kontekście potrzeb wynikających ze zmian społecznych, politycznych i środowiskowych w Polsce, podkreślając konieczność ponownego przemyślenia celów edukacji w niepewnej przyszłości; wyniki wywiadów fokusowych z przywódcami i przywódczyniami edukacyjnymi pracującymi w szkołach i różnych placówkach edukacyjnych, których pytaliśmy o opinie na temat współczesnych wyzwań, polityki edukacyjnej i ich roli w jej kształtowaniu; oraz wyniki wywiadów indywidualnych przeprowadzonych z ekspertami zaangażowanymi w różnego rodzaju działania skoncentrowane na badaniach i wprowadzaniu zmian w edukacji.

WYZWANIA WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA KONTEKSTY POLITYCZNE, SPOŁECZNE I KULTUROWE

1.1. EDUKACJA A POLITYKA EDUKACYJNA

Edukacja od zarania dziejów odgrywa niezwykle ważną rolę w kształtowaniu przyszłości zarówno jednostek, jak i całych społeczeństw. Stanowi nie tylko narzędzie przekazywania wiedzy, lecz jest zarazem fundamentem rozwoju społecznego, gospodarczego, politycznego czy kulturowego. W obliczu gwałtownych przemian cywilizacyjnych i globalnych wyzwań, takich jak zmieniający się rynek pracy, transformacje technologiczne czy rosnące nierówności społeczne, coraz bardziej istotna staje się rola polityki edukacyjnej. To właśnie ona określa kierunki rozwoju systemu oświaty i umożliwia państwu kształtowanie kompetencji obywatelskich, społecznych i zawodowych przyszłych pokoleń (Sahlberg 2011; Ball 2012).

Wszystkie polityki publiczne mają wspólny element: próbują odpowiedzieć na jakiś społeczny problem i znaleźć jego rozwiązanie albo zrealizować jakieś marzenie czy cel polityczny. W ten sposób politykę publiczną można zdefiniować jako zestaw działań wprowadzanych przez rząd, aby osiągnąć wskazany cel. Polityki często są opisywane w rządowych dokumentach, które wskazują cel, sposób działania, budżet, osoby lub instytucje odpowiedzialne i wreszcie

termin, w którym powinny się pojawić pożądane rezultaty. Dokumenty te są czasami nieprecyzyjne i pisane niejasnym językiem, ale należy pamiętać, że dzieje się tak też dlatego, że polityki bywają skomplikowane i dotyczą bardzo trudnych problemów. Czasami polityki nie istnieją albo są sfragmentaryzowane, rozciągnięte na wiele lat, na wiele celów, wskazują wiele odpowiedzialnych za nie podmiotów. Trudno się w tym wszystkim rozeznać, ale to nie powód, aby z nich rezygnować. Potrzebujemy sprawnych i skutecznych polityk, aby móc funkcjonować jako społeczeństwa, a przede wszystkim, aby radzić sobie z pojawiającymi się nowymi wyzwaniami, wobec których indywidualnie jesteśmy bezradni. Próbując określić warunki skutecznych polityk, można podkreślić znaczenie istotności celów wprowadzanej polityki oraz jej adekwatność społeczną, prawną i etyczną, a także nadzieję na jej długofalowość. Dodatkowo, i paradoksalnie, ważny jest też jej społeczny odbiór – społeczeństwo musi być przekonane, że dana polityka działa i przynosi oczekiwane rezultaty. Oczywiście problemem jest sytuacja, w której ani rządzący, ani społeczeństwo nie widzą potrzeby działania, nie zauważają problemu, nie zamierzają więc podjąć żadnej inicjatywy. Nie ma wtedy nadziei na impuls do zmiany lub jakiegokolwiek działania (Boin, Lodge 2024).

Polityka edukacyjna, będąca jednym z wymiarów polityki publicznej, nie tylko wspiera procesy zarządzania systemem oświaty, lecz również pomaga współtworzyć przestrzeń, w której ujawniają się wartości, interesy i ideologie dominujące w danym społeczeństwie. Zgodnie z ujęciem Stephena Balla (2012) polityka edukacyjna to nie neutralny zestaw działań administracyjnych, ale złożony proces produkcji wiedzy, norm i praktyk, który wpływa na struktury społeczne. W tym sensie edukacja przestaje być jedynie narzędziem transferu wiedzy, a staje się polem walki o znaczenia, tożsamości i wizje przyszłości (Apple 2004).

W dobie globalizacji i neoliberalnych przekształceń systemów edukacyjnych rośnie znaczenie analizy polityki oświatowej jako przestrzeni decydującej o dostępności, jakości i celach edukacji (Lingard 2013). To, jakie wartości są promowane przez państwo poprzez system oświaty, ma bezpośredni wpływ na sposób przygotowywania obywateli do uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym, ekonomicznym i politycznym. Z tego względu refleksja nad polityką edukacyjną musi wykraczać poza poziom organizacyjny i obejmować również jej wymiar normatywny oraz ideologiczny.

To świadomość problemu uruchamia racjonalny proces politycznej analizy i podejmowania decyzji: zebranie niezbędnych informacji, zaproponowanie alternatywnych rozwiązań, ustalenie kryteriów, które pomogą znaleźć najlepsze rozwiązanie, wybór określonego kierunku działania, wprowadzanie zmian i ich monitorowanie. Niestety, zbyt często te kroki są ignorowane, a decyzje

Czy polska szkoła jest gotowa na zmianę?

Ta książka pokazuje, że mimo trudności i kryzysów w systemie edukacji istnieje środowisko pełne energii i odpowiedzialności. Autorzy oddają głos dyrektorom i ekspertom, którzy nie tylko wyrażają niepokój wobec obecnej sytuacji, ale także jasno formułują realne oczekiwania i sensowne postulaty.

Z ich wypowiedzi wyłania się obraz edukacji, która może – i powinna – zmierzać w stronę przyszłości opartej na ambitnych celach, przemyślanej strategii, większej autonomii szkół i lepszej komunikacji. To nie tylko diagnoza problemów, lecz także inspirująca opowieść o możliwościach i nadziei na przyszłość polskiej edukacji.

To wizja, w której energia ludzi pracujących w systemie zostaje wykorzystana dla dobra wspólnego, a hasło „róbmy swoje” zmienia się w wezwanie „róbmy swoje – razem i z sensem”.

